

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ, Ο ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

(Κατ' ἀφήγησιν τοῦ συντρέφου τοῦ ἠρωικοῦ κλέφτη, Φραγκίστα)



(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

ΠΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ κατόπιν τὸ μαρτύριο τοῦ Κατσαντώνη. Τὸν ἐξάλλωσαν ὕπτιον, ἐβράσαν τὰ πόδια του πάνω σὲ μεγάλους κορμούς δέντρων, ὀριζόντια κομμένους κι ἄρχισαν νὰ τὰ κολιάνν, δυνατὰ, φριχτὰ, λυσσοσμένα, μὲ γονιτῆς βαρεῖες ποὺ μπορούσαν νὰ σπάσουν καὶ ἰδέρα!

Κι' μαρτύριο φρικτὸ, μαρτύριο ἀβόσταχο. Κι' ὅμως ὁ γενναῖος κλέφτης δὲν ἐβγαλε οὔτε ἓνα βογγητὸ.

Ἄρρωστος, ἐξαντλημένος, λυωμένος ἀπ' τὴ βλοσυρὰ, ὑπέστη τὸ μαρτύριο μὲ πρωτοφανή καρτερικότητα, ποὺ προκάλεσε κι αὐτῶν τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του τὸ θαυμασμό.

Κάθε χτύπημα τῆς βαρεῖας ἐσπαζε κι' ἓνα κόκκαλο! Ποτάμι ἔτρεχε τὸ αἷμα! Τὸ θέαμα ἦταν φρικτασιμῶ, ἀνατριχιαστικὸ.

Ἦσαν τόσα τὰ χτυπήματα τῶν δεινῶν, γυμνασμένων σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ Τυρκόγυφτων, κατεφέροντο μὲ τόση δύναμη, ὥστε μέσα σὲ λίγη ὥρα τὰ πόδια τοῦ ἠρωικοῦ κλέφτη μετεβλήθησαν σ' ἓνα αἰμόφυρτο πολτό!..

Ὁ Κατσαντώνης ξεψύχησε ἐνῶ τὸ μαρτύριο τοῦ συνεχιζόταν χωρὶς νὰ στεναθῆ, χωρὶς νὰ βγῆ κανένα βογγητὸ ἀπὸ τὴ γαῖα του. Πέθανε σὴν ἥρωας, ὅπως κι' ἔζησε σὴν ἥρωας.

Τὸ αἷμα του πότισε τὴ γῆ, πότισε τίς ῥιζές του γέφυκου πλατάνου. Ὁ θάνατός του θρηνηθῆκε ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Τοῦ ταίριασαν τραγουδιὰ, τὰ ὁποῖα τραγουδοῦσε ὁ λαὸς σὲ κάθε περίστασι.

Τὰ Κατσαντωνοαῖκα αὐτὰ τραγουδιὰ σώζονται ὡς σήμερα καὶ τραγουδιούνται καὶ συγκινοῦν τὸ λαὸ. Εἶνε σχετικὰ ἄλλα μὲ τὸ τέλος τῶν Κατσαντωνοαῖων κι' ἄλλα μὲ τὴν ἠρωϊκὴ δράσι τους.

Ἔνα ἀπ' τὰ δημόδη αὐτὰ τραγουδιὰ εἶνε καὶ τὸ παρακάτω:

Βγήκε Ἀντώνης στ' Ἄγραφα μὲ τὸν Καραγιαννιάκη,

Πήρανε δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα στὰ Βιλαεῖτα.

Γράφουν καὶ στέλλουν μιά γραφή, σ' αὐτόν, τὸν Βελή-Γιέκα,

— «Σ' εἶς Βελή — νερεβέναγα, ρεντοῦλι τοῦ βεζύλη».

Εὔγα νὰ πολεμήσουμε ψηλὰ σὸ προσηλιάκο,

Νὰ δῆς τὰ κλέφτικα σπαθῖδι, τὰ κλέφτικα κ' ντουφένια».

Κι' ὁ Βελή-Γιέκας τ' ἄκουσε, βαρεῖα τοῦ κακοφάνει.

Καὶ τὸ ἀσπέρι του ἔμασε, κι' ἐπάνου τους πηγαίνει.

Καὶ πιάσανε τὸν πόλεμο, τρεῖς ὥρες μὲ τὴν ὥρα.

Τὸν Βελή-Γιέκα σκότωσαν καὶ τρεῖς μπουλοῦκ-πασάδες.

Κοντασμπασίδες γράψανε εἰς τὸν Ἀλὴ Βεζύρη :

— « Βεζύρη μας νὰ λυπηθῆς, νὰ κἀνης μὲχαμίτι.

Ὁ Κατσαντώνης στ' Ἄγραφα, μὲ ὄχλωτα τρεῖς νομάτους.

Τὸ Βελή-Γιέκα σκότωσε, καὶ τρεῖς μπουλοῦκ-πασάδες,

Δόσε τους τὸ μουρασαλι, καὶ τὸ κλητανάντο.

Νὰ ἠσυχῶσουν οἱ φταχοί, κι' οἱ κλέτες νὰ μερέφουν».

Κι' Ἀλὴ-πασὰς σὸν τ' ἄκουσε, τὰ γένεια του δαγκώνει.

Κι' ἔδωσε τὸ μουρασαλι, σ' αὐτόν τὸ Λεπενιώτη.

Στοὺς Κατσαντωνοαῖους καὶ σὸν Τσόγκα εἶνε ἀφιερωμένο καὶ τὸ ἀκόλουθο τραγοῦδι :

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ, Ο ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΤΣΟΓΚΑΣ

Πατήσανε τὴ Λεπενιώτη, Ἀντώνη, Ἀντώνη

Τὴν κἀνανε νερεβίνι! Τσόγκα μὴν εἶχες γέννη.

Πῆραν ἄσπρα, πῆραν φλωριὰ, Ἀντώνη, Ἀντώνη,

Πῆραν μαχαριτάρι, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.

Πῆραν τὴν Νικολάκενα, Ἀντώνη Ἀντώνη,

Πρῶτη κοντασμπασίνα, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.

Τ' ἐν πῆραν καὶ τὴν πῆγανε, Ἀντώνη, Ἀντώνη,

Ἀπάνου σὸ λημέρι, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.

Κι' ὁ Λεπενιώτης παλαβῆς, Ἀντώνη, Ἀντώνη

Ἀπ' τὰ μαλλιά τὴν πιάνει, στὴ γῆ τὴν γνῆ βροντάει!

— Ἄσπρη μὲ Λεπενιώτη μου, Ἀντώνη, Ἀντώνη.

Μὴ βγγῆτες τὰ μαλλιά μου, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.

Καὶ γράψε γιὰ τὴν Σαγορά, Ἀντώνη, Ἀντώνη,
Ἐννιά χιλιάδες γρόσα, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.
Νὰ στείλουν φέσια δώδεκα, Ἀντώνη, Ἀντώνη.
Καὶ πόσια δεκαπέντε, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.
Νὰ στείλουν τὸ γραμματικῶ, Ἀντώνη, Ἀντώνη,
Ἀσμένιο καλαμάρι, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.
Νὰ στείλουν καὶ τὸ ψυχογιοῦ, Ἀντώνη, Ἀντώνη,
Ἐν' ἀσμένιο τάσσι, Τσόγκα καὶ Λεπενιώτη.

Τὸ ὁμοίωτο ὅμοιο τραγοῦδι γιὰ τὸν ἄρρωστο κλέφτη, γιὰ τὸν κρεββατομένο Κατσαντώνη, τὸ ἔγραψε ἀσφαλῶς ὁ ἀληθινὸς συμπατριώτης του Κώστας Κρυστάλλης. Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ—ἂν δὲν ἀπατώμεθα—δὲν ἔχει συμπεριληφθῆ εἰς τὰ ἀπαντα τοῦ Κρυστάλλη. Ἀπολαύσατέ το :

Ο ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ

— Γιῶργο, τὶ μὲ τηρῆς κι' ἐσύ; Δὲ μὲ ψυχοπονιέσαι ;
Βλέπεις, ἡ θέρμη μου ἡ βαρεῖα ἄναγε τὸ κορμὶ μου,
βουκαῖε βαθεῖα τὰ σπλάχνα μου καὶ τρώει τὴ λεβεντιά μου.
Θὰ νὰ ποθᾶνω, ἀδέφρι μου παρακατα ὁ καυμένος.
Κι' ἂν ἀποθᾶνω, Γιῶργο, ἐγώ, ποιὲς ἀνδρειωμένους ἄλλος
θὰ νὰ βρεθῆ στὴν κλεφτουριά καὶ ὄλα τὰ πρωτάτα
γιὰ νὰ μοῦ πάρῃ τὸν ταῖφα, στὸν τόπο μου νὰ μείνη,
νὰ δεασκελῆσῃ σὸν ἀητός καὶ σὸν ἀστροπεῖνι
τὰ κορφοβούνια τὰ ψηλὰ καὶ τοὺς πλατειοὺς τοὺς κάμπον,
ἐδῶ νὰ σφάξῃ Ἀρβανιτιά κι' ἐκεῖ τὸν Βελή-Γιέγκα
νὰ σταματᾶ τὴν παγαλιά κι' ἄλλο τὸ Σούφ' Ἀ

ἔρστη
νὰ ριχεται στὰ Ζαλογγα, νὰ καίη χωριὰ καὶ γῶ

ἔρε,
κι' ἀπόξω, ἀπὸ τὰ Γιάννινα νὰ πᾶη νὰ φοβερίζῃ
τὸν ἴδιο τὸν Ἀλήπασα; Ποιὸς ἄλλος σὸν ἔμεινε
τόσο κακός, τόσο βαρὺ στὸν Τούρκο θὰ νὰ γίνῃ ;
Βγάλε μὲ ἀπάνου στ' Ἄγραφα κι' ἀπάνου σὸ Βε-

λέυχι,
πάγε μὲ στ' Ἀσπροτόταμο καὶ στὰ ψηλὰ Τζου-

μέγκα,
μὲ στὰ παλιὰ λημέρια μου, κι' ἄσε μ' ἐκεῖ
καὶ φεύγα

Ἐκεῖ τ' ἀγρίμια τοῦ βενιοῦ, τ' ἀρκουδιὰ, τὰ πλα-

τόνια,
συντρέφια μου καθημερῶ, θάρθουν νὰ μὲ φυλά-

ξουν,
κι' ἀπ' ὄλα τ' ἀγριοβότανα κι' ἀπ' τὰ καλὰ χορ-

τάρια
θὰ νὰ μοῦ φέρουν γιὰ γιατριά. Ἐκεῖ τὸ κρινὸ κι' ἀγέρι
θὰ νερχεται νὰ μὲ ῥωτᾶ κάθε βραδεῖα κι' αὐγοῦλα
γιὰ τὴν ἄγια μου, κ' ἄλλαφρᾶ σάμνια, σὸν ἀδέφρι
θὰ μοῦ χαιδεῖε τὰ μαλλιά καὶ τὰ δασὰ μου στήθη'
ἐκεῖ ἡ φεουσίλα, ἡ ρηματιά, γλυκὲς παλιές μου

δάγες,
θὰ νὰ μοῦ δίνουν γιατρικὸ τ' ἀθάνατο νερὸ τους,

καὶ θ' ἀνασταίνουμ ν' ἀκούω στὰ δέντρα τὸ πούλακια
νὰ τραγουδοῦν τὰ νειάτα ρου καὶ τὴν παλληκαρία μου.

Ἐγὼ τὸ καμὶ δὲν βασιτῶ καὶ δὲν φουνοῦ τὸν καμπο.
Ἐδῶ τρυφῶνα δὲν ληλεῖ καὶ σταναεῖς δὲν σκιῶζει.

βγαλε μὲ ἀπάνου στὰ βουνα. Κι' ἂν ἀποθᾶνω, Γιῶργο,
νὰ μὲ θάψης χαμηλά, σὸν λόγγο μὴ μὲ κρύψης,
μὰ στὰ Τζουμέρκα στὴν κορφή τὸ μῆμα μου νὰ σκάψης

Βαθῦ-βαθῦ νὰ στέκω ὀρθός, πλατὶ γιὰ τ' ἄρματα μου,
κι' ἀπάνου ἀπὸ τὸ μῆμα μου στήσε τρανὸ κοτρώνι,
σὸν τὸ κορμὶ μου νὰν' ψηλὸ καὶ βγαλ' τὸ Κατσαντώνη'

νᾶρχουνται οἱ κλέφτες νὰ ρωτᾶν γιὰ τὸν ψυχοτάερα,
νὰ παίρουν τὴν ὀρηγγεῖα μου καὶ τὴν πολυγνωμία μου,
νᾶρχεται ἡ ἀνοιξὴ ἡ γλυκειὰ νὰ μοῦ κρυφίξει ὁ πύκος,
νὰ διαπερνοῦν τὰ σὺγγερα καὶ νὰ μὲ χαιρετίζουν,
νὰ μὲ ρωτᾶν οἱ ἀστρατέες, τὰ γιόνια τὸν χεῖμαῖον

διπλὰ νὰ πέρτουν τριβέπλα καὶ νὰ μὲ ὀκελαζοῦν,
για νὰ μὲ βλέπῃ τ' Ἀλήπασα ἀπὸ τὸ καστρο μέσα,
να λαχτῶ ἀπὸ ὕπνου του καὶ ζυπνητὸς νὰ τρέμω...
Γιῶργο μου, ἀδέφρι μου ἀκριβὸ, βγαλε μὲ στὰ βουνα μου!

H ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΣΟΥΛΕ-Ι-ΜΑΝ ΤΟΤΗ

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοῦ Χασιώτη τὰ παλληκαρία τους ἀνακήρυξαν καπετανίον τους τὸν ἀδελφὸ τους τὸν Κώστα Λεπενιώτη.

(Ἀκολουθεῖ)

